

Regeringens proposition till riksdagen med förslag till lagar om temporär ändring av 7 § i barnbidragslagen och 11 § i lagen om utkomststöd

PROPOSITIONENS HUVUDSAKLIGA INNEHÅLL

I denna proposition föreslås det att barnbidragslagen och lagen om utkomststöd ändras temporärt. För att öka barnfamiljernas köpkraft föreslås det att barnbidraget för december 2022 betalas dubbelt till dem som får barnbidrag. Vid beviljande av utkomststöd beaktas inte det dubbla barnbidrag som betalas i december 2022 till den del dess belopp överskrider det sedvanliga barnbidraget. Målet är att de som får grundläggande utkomststöd ska kunna dra full nytta av stödet.

Propositionen hänför sig till den fjärde tilläggsbudgetpropositionen för 2022 och avses bli behandlad i samband med den.

Lagarna avses träda i kraft den 1 december 2022 och gälla till och med den 31 december 2022.

INNEHÅLL

PROPOSITIONENS HUVUDSAKLIGA INNEHÅLL.....	1
MOTIVERING	3
1 Bakgrund och beredning.....	3
2 Nuläge och bedömning av nuläget.....	3
2.1 Barnbidrag.....	3
2.2 Utkomststöd	4
3 Målsättning	5
4 Förslagen och deras konsekvenser.....	6
4.1 De viktigaste förslagen.....	6
4.2 De huvudsakliga konsekvenserna	6
4.2.1 Ekonomiska konsekvenser.....	6
4.2.1.1 Konsekvenser för den offentliga ekonomin	6
4.2.1.2 Konsekvenser för hushållen.....	6
4.2.2 Konsekvenser för myndigheterna	9
4.2.3 Samhälleliga konsekvenser	9
5 Handlingsalternativen och deras konsekvenser	10
6 Remissvar	10
7 Specialmotivering.....	11
7.1 Barnbidragslagen	11
7.2 Lagen om utkomststöd	11
8 Ikraftträdande.....	12
9 Förhållande till andra propositioner.....	12
9.1 Samband med andra propositioner.....	12
9.2 Förhållande till budgetpropositionen	12
10 Förhållande till grundlagen samt lagstiftningsordning	12
LAGFÖRSLAG	14
1. Lag om temporär ändring av 7 § i barnbidragslagen	14
2. Lag om temporär ändring av 11 § i lagen om utkomststöd.....	15
BILAGA	16
PARALLELLTEXTER	16
1. Lag om temporär ändring av 7 § i barnbidragslagen	16
2. Lag om temporär ändring av 11 § i lagen om utkomststöd.....	17

MOTIVERING

1 Bakgrund och beredning

Rysslands krig i Ukraina har radikalt förändrat inte bara den finska och europeiska säkerhetspolitiska omgivningen, utan också det ekonomiska läget och utsikterna. För första gången på länge hotas Europa av brist på basförnödenheter — uppvärmning, mat och konsumtionsvaror — vilket också leder till att priserna stiger. Rysslands angrepp mot Ukraina kommer indirekt att påverka medborgarnas köpkraft.

Vid förhandlingarna om budgetpropositionen för 2023 beslutade regeringen om flera åtgärder för att stödja medborgarnas köpkraft. I samband med detta beslutade regeringen också att det i tilläggsbudgetpropositionen för 2022 föreslås ett extra barnbidrag för en månad i slutet av 2022. Det extra barnbidraget ska inte inverka på nivån på utkomststödet.

Propositionen har beretts som tjänsteuppdrag vid social- och hälsovårdsministeriet. Under beredningen av propositionen har följande instanser hörts: Förbundet för underhållsansvariga rf, Isät lasten asiialla ry, Folkpensionsanstalten (FPA), barnombudsmannen, Barnfamiljernas Intresseorganisation rf, Centralförbundet för Barnskydd rf, Mannerheims Barnskyddsförbund rf, Stjärnfamiljer rf, Rädda Barnen rf, Pienperheyhdistys r.y., SOSTE Finlands social och hälsa rf, Finlands Kommunförbund rf, jämställdhetsombudsmannen, Institutet för hälsa och välfärd (THL), finansministeriet, Finlands Föräldraförbund rf, Väestöliitto ry, Förbundet för Ensamstående Föräldrar rf och diskrimineringsombudsmannen.

2 Nuläge och bedömning av nuläget

2.1 Barnbidrag

Folkpensionsanstalten betalar barnbidrag för att ersätta kostnaderna för barn, och det är en förmån som betalas för varje barn, till alla barnfamiljer. Enligt barnbidragslagen (796/1992) betalas barnbidrag för underhåll av barn som inte har fyllt 17 år. Barnbidragslagen tillämpas i enlighet med lagen om bosättningsbaserad social trygghet i gränsöverskridande fall (16/2019) på barn som är bosatta i Finland eller som anses ha ställning som bosatta i Finland.

Barnbidraget är skattefri inkomst. Egendom och inkomster inverkar inte på barnbidragets belopp. Barnbidraget är en förmån som inte är indexbunden.

Enligt 6 § i barnbidragslagen har den som mottagare meddelade förälder till eller vårdnadshavare för barnet i vars vård barnet är rätt att lyfta barnbidraget. Om det uppstår oklarhet om vem som har rätt att lyfta barnbidraget, har den person rätt att lyfta bidraget som huvudsakligen har hand om barnets vård och fostran. Om någon annan person har hand om barnets vård och fostran, har han eller hon rätt att lyfta barnbidraget. Barnbidrag som betalas för samma barn kan betalas endast till en person. Således kan barnbidrag inte betalas till båda föräldrarna exempelvis vid växelvist boende.

I 7 § i barnbidragslagen bestäms om barnbidragets storlek. Med stöd av bestämmelsen stiger beloppet av barnbidraget per barn för varje barn fram till det femte barnet. Därefter betalas det för varje påföljande barn samma belopp som det betalas för det femte barnet. Barnbidraget för ett barn är 94,88 euro i månaden. Om en person har rätt att lyfta barnbidrag för flera än ett barn, är barnbidragets belopp enligt 2 mom. för det andra barnet 104,84 euro per månad, för det tredje barnet 133,79 euro per månad, för det fjärde barnet 153,24 euro per månad och för varje påföljande barn 172,69 euro per månad.

Syftet med ensamförsörjartillägget är att stödja s.k. hushåll med en förälder. Barnbidragets ensamförsörjartillägg är 63,30 euro per månad för varje barn som berättigar till barnbidrag. Ensamförsörjartillägget betalas om mottagaren av barnbidrag inte lever i äktenskap eller samboförhållande eller om han eller hon har flyttat ifrån sin make i syfte att upphöra med samlevnaden. Vårdformen för ett barn inverkar inte på erhållande av ensamförsörjartillägg. Tillägg erhålls alltså även om föräldrarna har gemensam vårdnad, om de övriga villkoren uppfylls. Om villkoren uppfylls har en förälder rätt till ensamförsörjartillägg även i de situationer då föräldrarna bor åtskilda och barnet turas om att bo hos båda föräldrarna.

Om barnet på kommunens bekostnad vårdas i anstalts- eller familjevård under en längre tid än en kalendermånad, betalas barnbidraget på framställning av kommunen från ingången av den kalendermånad som följer på den då vården började till den kommun som i första hand svarar för vårdkostnaderna. Med barnbidraget ska därvid gottgöras de vårdkostnader som en enskild person, kommunen eller staten svarar för. Ett eventuellt överskott ska utges till den som har rätt till barnbidraget.

Om barnet är i anstalts- eller familjevård och barnbidraget betalas till kommunen eller om barnbidraget betalas till barnet självt, om barnet har fyllt 15 år, är barnbidraget 94,88 euro per kalendermånad. För barn till ensamförsörjare betalas dock barnbidraget höjt med 63,30 euro per kalendermånad.

Barnbidraget betalas från och med ingången av kalendermånaden efter den under vilken barnet har fötts eller rätten till barnbidrag har börjat till utgången av den kalendermånad under vilken barnet fyller 17 år. Enligt 9 § i barnbidragslagen beviljas barnbidrag inte utan särskilda skäl retroaktivt för längre tid än sex kalendermånader före ansökan.

På Åland baserar sig utbetalningen av barnbidrag på landskapslagen. Landskapsregeringen beslutar om barnbidragens belopp.

Barnbidraget betalas kalendermånadsvis och bestämmelser om betalningsdagarna finns i social- och hälsovårdsministeriets förordning om dagen för utbetalning av barnbidrag (1098/2004). Enligt förordningen är dagen för utbetalning av barnbidrag den 26 dagen i varje kalendermånad. Om denna dag är en helgdag, jul- eller midsommarafton, helgfri lördag eller vardag efter helgdag, är utbetalningsdagen den öppethållningsdag för penninginrättningar i Finland som omedelbart föregår nämnda dagar.

I december 2021 fick 535 576 familjer barnbidrag. I dessa familjer fanns det sammanlagt 968 370 barn, vilket är ca 17 procent av befolkningen. Av de familjer som fick barnbidrag var 44 procent enbarnsfamiljer, och i 5 procent av familjerna fanns minst fyra barn. Antalet familjer som fick ensamförsörjartillägg uppgick i december 2021 till 107 228, vilket var 20 procent av alla de familjer som fick barnbidrag. Antalet barn för vilka det betalades ensamförsörjartillägg var 173 722. År 2021 betalade Folkpensionsanstalten sammanlagt ca 1,36 miljarder euro i barnbidrag.¹

2.2 Utkomststöd

Enligt lagen om utkomststöd (1412/1997) är utkomststödet ett ekonomiskt stöd inom socialvården som beviljas i sista hand och syftet med det är att trygga en persons och familjs utkomst och främja möjligheterna att klara sig på egen hand. Med hjälp av utkomststödet tryggas minst

¹ [Kelan lapsiperhe-etuustilasto 2021](#) (på finska och svenska)

den oundgängliga utkomst som en person och familj behöver för ett människovärdigt liv. Utkomststödet är avsett som ett kortvarigt stöd, och syftet med det är att hjälpa att komma över tillfälliga svårigheter, att förhindra att sådana uppkommer och att främja möjligheterna att klara sig på egen hand.

En person eller familj som bor eller vistas i Finland kan få utkomststöd, om inkomsterna och tillgångarna inte räcker till för nödvändiga kostnader, såsom för mat och boende. Som inkomster räknas i princip alla disponibla inkomster och tillgångar. Även barnbidraget är en inkomst som ska beaktas i utkomststödet. Rätt till utkomststöd har var och en som är i behov av stöd och inte kan få sin utkomst genom förvärvsarbete, verksamhet som företagare, med hjälp av andra förmåner som tryggar utkomsten, genom andra inkomster eller tillgångar, genom omvårdnad från en sådan persons sida som är försörjningspliktig gentemot honom eller på något annat sätt.

Utkomststödet består av tre delar: grundläggande utkomststöd, kompletterande utkomststöd och förebyggande utkomststöd. FPA svarar för utbetalningen av det grundläggande utkomststödet. Kompletterande och förebyggande utkomststöd beviljas fram till utgången av 2022 av kommunerna, därefter av välfärdsområdena. När grundläggande utkomststöd beviljas beaktas såväl utgifter som täcks med en grunddel (grunddelen) som övriga grundutgifter. Grunddelen, som årligen justeras med folkpensionsindex, är från och med den 1 augusti 2022 för ensamstående 532,97 euro per månad och för ensamförsörjare högst 607,59 euro per månad. För varje familjemedlem beaktas en egen grunddel.

Till de utgifter som täcks med grunddelen hör utgifter för kost och kläder, smärre hälso- och sjukvårdsutgifter samt utgifter som beror på personlig hygien och hemmets hygien, användning av lokaltrafik, prenumeration på dagstidning, användning av telefon och datakommunikation och hobby- och rekreationsverksamhet samt andra motsvarande utgifter som hänför sig till en persons och familjs dagliga uppehälle. Som övriga grundutgifter beaktas boendekostnader i behövlig omfattning, hälso- och sjukvårdsutgifter som inte ingår i grunddelen samt utgifter för barndagvård. I regel beviljas utkomststöd för att komplettera andra inkomster för att de ska räcka till för de utgifter som anses nödvändiga. Stödet är avsett att vara tillfälligt, men mycket ofta fås det under flera månader per år. År 2021 var det grundläggande utkomststöd som betalades i genomsnitt till barnfamiljer (inkl. ensamförsörjarfamiljer) ca 530 euro per månad och stödets genomsnittliga varaktighet var 6 månader under året.²

År 2021 fick sammanlagt 288 223 hushåll utkomststöd. Av alla hushåll som fick utkomststöd utgjorde andelen ensamförsörjare 10,9 procent och andelen äkta makar eller sambor med barn 7,2 procent av de hushåll som fick utkomststöd. Sammanlagt fanns det 52 150 barnfamiljer som behövde utkomststöd under året och i dem bodde sammanlagt 101 521 barn under 18 år. Barnbidraget var inkomst för omkring 15 procent av de hushåll som fick utkomststöd i november 2021, det vill säga totalt 25 510 familjer.³ Antalet stödtagare i december är för närvarande lika stort som i genomsnitt per år. I de familjer som får utkomststöd bor oftast 1 eller 2 barn.

3 Målsättning

Syftet med propositionen är att genom en engångshöjning av barnbidraget öka medborgarnas köpkraft och allmänt stödja alla barnfamiljer i en exceptionell ekonomisk situation där hushållens kostnader för bl.a. mat, energi och resor har stigit. Ett ytterligare mål är att beakta familjer

² [Toimeentulotuen vuositolasto 2021 THL](#) (på finska)

³ [Toimeentulotuen vuositolasto 2021 THL](#) (på finska)

med de allra lägsta inkomsterna så att också de familjer som får utkomststöd drar nytta av den föreslagna höjningen av barnbidraget.

4 Förslagen och deras konsekvenser

4.1 De viktigaste förslagen

I propositionen föreslås det att barnbidraget för december 2022 betalas dubbelt till alla dem som får barnbidrag. Den förhöjda andelen av barnbidraget för december 2022 beaktas inte som inkomst vid bedömningen av behovet av utkomststöd.

4.2 De huvudsakliga konsekvenserna

4.2.1 Ekonomiska konsekvenser

4.2.1.1 Konsekvenser för den offentliga ekonomin

Betalningen av barnbidraget till det dubbla beloppet som en engångsföreteelse ökar förmånsutgifterna för barnbidraget med 112 miljoner euro. Staten svarar för finansieringen av barnbidragen.

Det att barnbidragets förhöjda andel för december 2022 prioriteras i utkomststödet ökar inte kostnaderna för utkomststödet.

Dessutom uppskattas de föreslagna ändringarna öka FPA:s omkostnader med ca 110 000—140 000 euro, vilket finansieras med överskottet av omkostnaderna från tidigare år.

4.2.1.2 Konsekvenser för hushållen

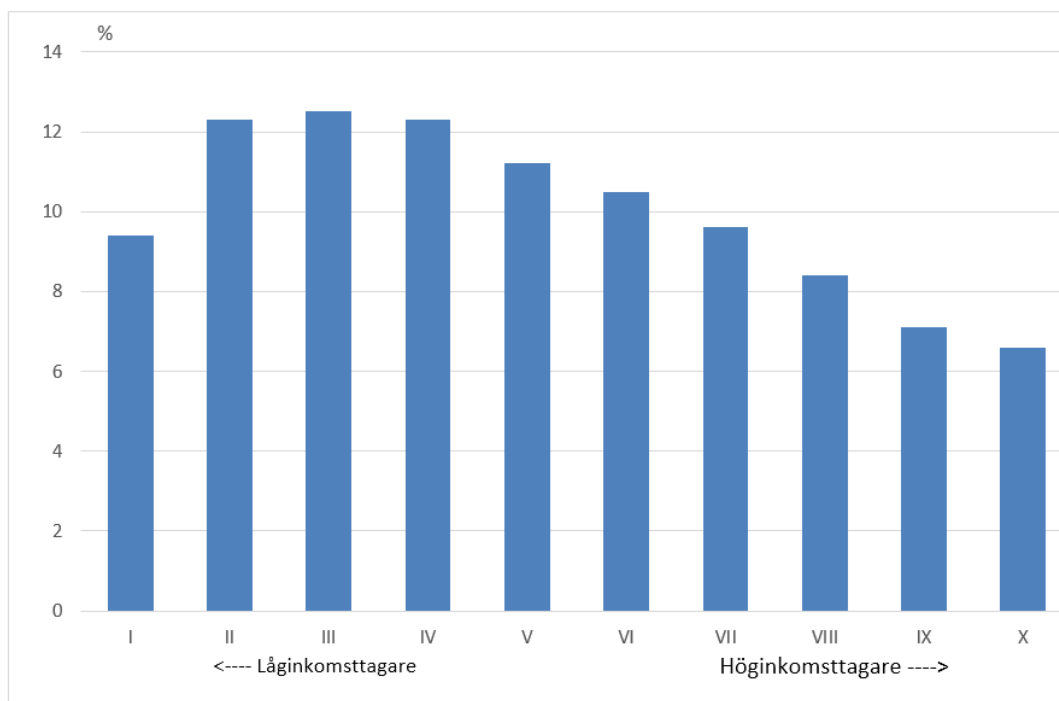
Den höjning av barnbidraget som betalas för december 2022 är lika stor som det barnbidrag som beviljats en förälder eller annan vårdnadshavare. Det belopp som betalas beror således på antalet barn. Dessutom ska även ensamförsörjartillägget betalas förhöjt. I tabellen nedan presenteras storleken på höjningen av barnbidraget för hushåll i december 2022 enligt barnantal och familjetyp (med hushåll med en förälder avses hushåll där ensamförsörjartillägg har beviljats utöver barnbidraget). I tabellen anges dessutom det sammanlagda beloppet av det barnbidrag som betalas för december 2022. Det bör noteras att merparten av alla hushåll som får barnbidrag består av familjer med ett eller två barn, dvs. 83 procent.

Antalet barn	Höjning av barnbidraget för december 2022, €/månad/hushåll		Barnbidrag sammanlagt för december 2022, €/månad/hushåll	
	Hushåll med två föräldrar	Hushåll med en förälder	Hushåll med två föräldrar	Hushåll med en förälder
1	94,88	158,18	189,76	316,36
2	199,72	326,32	399,44	652,64
3	333,51	523,41	667,02	1 046,82
4	496,75	749,95	993,50	1 499,90
5	679,44	995,94	1 358,88	1 991,88
6	862,13	1 241,93	1 724,26	2 483,86
7	1 044,82	1 487,92	2 089,64	2 975,84
8	1 227,51	1 733,91	2 455,02	3 467,82
9	1 410,20	1 979,90	2 820,40	3 959,80
10	1 592,89	2 225,89	3 185,78	4 451,78
11	1 775,58	2 471,88	3 551,16	4 943,76
12	1 958,27	2 717,87	3 916,54	5 435,74

Eftersom höjningen av barnbidraget för december 2022 inte beaktas när utkomststödet bestäms (s.k. prioriterad inkomst), ökar höjningen också de disponibla inkomsterna för barnfamiljer som får utkomststöd till fullt belopp.

Enligt inkomstfördelningen fördelas det extra barnbidraget rätt jämnt, dock med en liten betoning på de lägsta inkomstdecilerna (2.—4. inkomstdecilen, se bilden nedan). Detta återspeglar för sin del barnfamiljernas placering enligt inkomstfördelningen bland hela hushållsbefolkningen. Dessutom påverkas fördelningen av hur olika typer av barnfamiljer placerar sig enligt inkomstfördelningen. Barnfamiljer med många barn och ensamförsörjare med ett större barnbidrag har i genomsnitt mindre inkomster än andra barnfamiljer när inkomsterna ställs i relation till hushållets storlek.

Fördelningen av det extra barnbidraget på inkomstdecilerna, % av förmånsutgiften

Inkomstdecilerna har skapats bland hela hushållsbefolkningen på basis av hushållets disponibla penninginkomst (s.k. registerhushåll) i förhållande till hushållets storlek (konsumtionsenhet). Beräkningen har gjorts med Statistikcentralens SISU-modell på 2022 års nivå.

Den inverkan som höjningen av barnbidraget för december 2022 har på inkomstfördelningen mellan hela hushållsbefolkningen är liten. Antalet barn som hör till hushåll med relativt låga inkomster minskar dock med ca 4 000—5 000 barn, dvs. låginkomstgraden för barn minskar med knappt 0,5 procentenheter (låginkomstgränsen på 60 % av medianinkomsten). I hushåll med två föräldrar ökar höjningen av barnbidraget de disponibla årsinkomsterna med knappt 0,3 procent. I hushåll med en förälder skulle effekten vara större — knappt 0,7 procent. Majoriteten av dem som får ensamförsörjartillägget är kvinnor. Dessutom betalas barnbidragen oftast till modern även i hushåll med två föräldrar. Det till vem bidraget i praktiken betalas kan ha en viss betydelse t.ex. i fråga om konsumtionsbeslut.

Vid tolkningen av konsekvenserna för inkomsterna är det bra att notera att uppskattningen görs på basis av årsinkomsterna. Vid inkomstbildningen för en enskild månad (december) har höjningen av barnbidraget naturligtvis större betydelse.

Höjningen av barnbidraget och dess belopp är inte beroende av föräldrarnas inkomster. Dessutom påverkar höjningen av barnbidraget inte, till skillnad från den permanenta lagstiftningen, erhållandet av utkomststöd eller utkomststödet storlek. Således har det dubbla barnbidraget i december 2022 inga väsentliga konsekvenser för de ekonomiska incitamenten för arbete.

4.2.2 Konsekvenser för myndigheterna

Enligt FPA:s bedömning sköts utbetalningen av barnbidraget till dubbelt belopp i huvudsak som satsvis körning. I vissa situationer bör dock förmånshandläggarna manuellt kontrollera fallen och detta medför extra arbete. I internationella situationer, då Finland i enlighet med EU-förordning 883/2004 i andra hand är den betalningsansvariga medlemsstaten (för Finland betalas barnbidrag i form av s.k. tilläggsbelopp), måste barnbidragets storlek för december granskas från fall till fall. Om det belopp som ska betalas ut av barnbidraget måste utredas med en utländsk inrättning, betalas barnbidraget för december först år 2023. I arbetet med att avgöra utkomststödet ökar ändringen av lagen förmånshandläggarnas arbete mer, eftersom det inte hinner göras behövliga ändringar i handläggningssystemet för det grundläggande utkomststödet. Den rätta stödsumman överförs inte automatiskt till den kalkyl som används som grund för beslutet, utan summorna måste korrigeras manuellt. Dröjsmålet gäller endast nya beslut som fattas i december 2022. Beslut som tidigare har fattats också i fråga om december kan förbli i kraft utan granskningsbeslut.

Enligt FPA kommer genomförandet av de föreslagna ändringarna som gäller barnbidrag och utkomststöd att leda till en anhopning av ärenden som ska behandlas både inom det grundläggande utkomststödet och familjeförmånerna och behandlingen av förmånerna kommer till vissa delar att fördröjas. FPA anser det möjligt att den målsatta behandlingstiden för det grundläggande utkomststödet överskrids på grund av den extra arbetsmängd som ändringen i fråga medför, med beaktande också av andra ändringar som genomförs vid årsskiftet. Ändringarna ökar också arbetet inom kundservicen. Ett eventuellt dröjsmål i behandlingen av FPA:s grundläggande utkomststöd kan också ha konsekvenser för kommunernas socialvård, där det vid dröjsmål kan sökas något mer brådskande stöd än normalt.

4.2.3 Samhälleliga konsekvenser

Konsekvenser för jämlikheten och jämställdheten mellan könen

Barnbidragets syfte är att jämna ut kostnaderna för barnen mellan barnfamiljer och andra hushåll. Syftet med propositionen är att stödja barnfamiljer och kompensera dem för de ökade kostnaderna för underhåll av barn. Höjningen av barnbidraget i december 2022 riktar sig på lika villkor till alla familjer som får barnbidrag. Storleken på förhöjningen av barnbidraget bestäms enligt för hur många barn barnbidraget har beviljats och om ensamförsörjartillägg ingår i barnbidraget. Eftersom stödet ska genomföras via systemet med barnbidrag lämnas t.ex. umgängesföräldrar, eller vid växelvist boende de föräldrar till vilka barnbidrag inte betalas, utanför stödet.

Barnbidraget betalas i huvudsak till barnens mödrar — endast cirka sex procent av mottagarna är män. Barnbidraget är dock avsett för barnets underhåll och höjningen av dess belopp för december 2022 gäller hela hushållet oberoende av till vilken förälder det betalas.

Av dem som får ensamförsörjartillägg är 89 procent kvinnor, så utbetalningen av tillägget till dubbelt belopp i december gäller till största delen de ensamförsörjarhushåll där barnet bor eller där barnen bor med sin mor.

Konsekvenser för barn

Den ekonomiska marginalen för barnfamiljer som har fått utkomststöd under lång tid är i allmänhet liten. En stor del av de höjda priserna har gällt livsmedel som utgör en betydande del av konsumtionen i familjer med utkomststöd. Indexhöjningarna har delvis jämnat ut denna prisstegring. Den extra inkomst som planeras till december möjliggör en ekonomiskt mer jämlik förberedelse till exempel för fester vid årsskiftet eller andra obligatoriska anskaffningar till barnen också i barnfamiljer som får utkomststöd.

Enligt uppskattning (se punkten Konsekvenser för hushållen) minskar antalet barn som hör till hushåll med relativt låga inkomster med ca 4 000—5 000 barn, dvs. låginkomstgraden för barn minskar med knappt 0,5 procentenheter (låginkomstgränsen på 60 % av medianinkomsten).

5 Handlingsalternativen och deras konsekvenser

Ett alternativt sätt att trygga nyttan av en höjning av barnbidraget också i barnfamiljer som får utkomststöd vore att tillfälligt höja utkomststödet grunddel för barn. Detta alternativ slopades dock vid beredningen, eftersom barnbidragens belopp i barnfamiljer varierar avsevärt från familj till familj, och en höjning av grunddelen kunde aldrig till fullo subventionera alla olika slags situationer där barnbidrag betalas ut. Dessutom skulle ändringen ha krävt att alla beslut om barnfamiljer som får utkomststöd ändras under den aktuella månaden, vilket skulle medföra mera arbete vid verkställandet.

Därför föreslås det i propositionen att den extra höjning av barnbidraget som ska betalas för december 2022 ska prioriteras i utkomststödet. Prioriteringen av extra barnbidrag i utkomststödet är en förutsättning för att utbetalningen av det extra barnbidraget inte ska beaktas som inkomst för de barnfamiljer som får utkomststöd. Utkomststödet är en stödform som beviljas i sista hand inom förmånssystemet och som är avsedd att vara tillfällig. Trots detta får man ganska ofta utkomststöd på längre sikt. De som får utkomststöd är oftast de familjer som har de allra lägsta inkomsterna.

6 Remissvar

På grund av den brådskande beredningen av propositionen har det inte varit möjligt att ordna någon egentlig omfattande remissbehandling. Propositionsutkastet sändes per e-post för utlåtande under tiden 20.9—25.9.2022. Yttranden lämnades av följande remissinstanser: Isät lasten asialla ry, FPA, barnombudsmannen, Barnfamiljernas Intresseorganisation rf, Centralförbundet för Barnskydd rf, Mannerheims Barnskyddsförbund rf, Stjärnfamiljer rf, Rädda Barnen rf, SOSTE Finlands social och hälsa rf, Finlands Kommunförbund rf, Västoliitto ry, Förbundet för Ensamstående Föräldrar rf och diskrimineringsombudsmannen. Institutet för hälsa och välfärd konstaterade att det inte har något att yttra. Utlåtandena kan läsas i statsrådets tjänst för projektinformation under projektnumret STM083:00/2022.⁴

Nästan alla remissinstanser understödde propositionen och dess mål att stödja barnfamiljer. Å andra sidan lyftes det i några yttranden också fram att det i stället för extra barnbidrag för alla barnfamiljer lönar sig att rikta stödet till dem som har de lägsta inkomsterna samt att propositionen inte mer allmänt beaktar olika slags hushåll — inklusive barnlösa hushåll. Det framfördes också att propositionen inte gäller de föräldrar hos vilka barnet inte är skrivet. I största delen av yttrandena betonades det att en engångshöjning av barnbidraget för en kalendermånad inte är

⁴ <https://stm.fi/hanke?tunnus=STM083:00/2022>

en tillräcklig åtgärd med beaktande av eftersläpningen i barnbidragets köpkraft och den snabba ökningen av levnadskostnaderna. Barnbidraget bör bindas till index, dess nivå höjas och andra åtgärder bör ses över för att trygga barnfamiljernas försörjning.

FPA lyfte i sitt yttrande fram osäkerhetsfaktorer i fråga om verkställigheten och tidtabellen för den. Med beaktande av alla andra arbeten och lagändringar som infaller vid årsskiftet kommer behandlingen av barnbidraget och det grundläggande utkomststödet att leda till en anhopning av ärenden. FPA anser att det är möjligt att den i lagen fastställda behandlingstiden för grundläggande utkomststöd överskrids. Behandlingen är likaså långsam i synnerhet vid s.k. samordning av barnbidraget, och betalningen av barnbidraget för december kan uppskjutas till 2023. Kommunförbundet konstaterade i sitt utlåtande att dröjsmålet med det grundläggande utkomststödet kan leda kunderna till att ansöka om kompletterande/förebyggande utkomststöd hos kommunen, och att en oförutsedd ökning av antalet klienter skulle medföra en risk för den strukturella reformen vid årsskiftet. Propositionens konsekvensbedömningar har kompletterats med anledning av den respons som inkommit.

7 Specialmotivering

7.1 Barnbidragslagen

7 §. *Barnbidragets storlek.* I paragrafen föreskrivs det om barnbidragets belopp. Det föreslås att det till paragrafen temporärt fogas ett nytt 5 mom., enligt vilket barnbidraget betalas till det dubbla beloppet för december 2022. Förhöjningen av barnbidraget betalas till den som barnbidraget har beviljats till eller också i övrigt betalas till. Beloppet av det barnbidrag som betalas för december 2022 varierar beroende på för hur många barn barnbidraget har beviljats och om bidragstagaren får ensamförsörjartillägg. Således är t.ex. det barnbidrag som betalas för december i en familj med två barn 399,44 euro eller med ensamförsörjartillägg 652,64 euro. I de situationer som avses i 4 mom., när ett barn är i anstalts- eller familjevård och barnbidraget betalas till kommunen eller när barnbidraget betalas till barnet självt, är beloppet av det barnbidrag som betalas för december 2022 189,76 euro eller 316,36 euro med ensamförsörjartillägg.

Enligt 9 § 2 mom. kan barnbidrag beviljas retroaktivt för sex månader. Om barnbidraget senare beviljas retroaktivt från och med den 1 december 2022 eller för tiden före det, ska barnbidraget för december betalas förhöjt även i dessa situationer. En motsvarande situation kan också uppstå när besvärinstansen ändrar FPA:s beslut och barnbidraget beviljas retroaktivt.

7.2 Lagen om utkomststöd

11 §. *Inkomster som ska beaktas.* Det föreslås att det till 2 mom. fogas en temporärt gällande ny 9 punkt, enligt vilken det vid bedömningen av en persons rätt till utkomststöd inte som inkomst beaktas barnbidrag enligt 7 § 5 mom. i barnbidragslagen till den del dess belopp överstiger beloppet av barnbidraget enligt 7 § 1—4 mom. i barnbidragslagen. Huvudregeln i utkomststödet är att alla disponibla inkomster för en person och en familjemedlem beaktas som inkomster. I 2 mom. räknas upp undantag från denna huvudregel, dvs. inkomster som har ställningen som s.k. prioriterad inkomst. Nu föreskrivs det att det ovan nämnda stödet inte ska beaktas som inkomst i utkomststödet, dvs. en person kan på så sätt utöver utkomststödet få ett prioriterat belopp helt och hållet till sitt förfogande. Målet är att de som får grundläggande utkomststöd ska kunna dra full nytta av stödet.

8 Ikraftträdande

Det föreslås att lagarna träder i kraft den 1 december 2022 och att de gäller till och med den 31 december 2022. Barnbidraget för december 2022 ska dock betalas förhöjt också när barnbidraget senare, efter det att lagen har upphört att gälla, beviljas och betalas retroaktivt för december 2022. Vid bedömningen av en persons rätt till utkomststöd beaktas barnbidraget för december 2022 inte som inkomst i fråga om höjningen, även om det förhöjda barnbidraget eller utkomststödet för december 2022 beviljas och betalas retroaktivt för december 2022.

9 Förhållande till andra propositioner

9.1 Samband med andra propositioner

I regeringens proposition till riksdagen med förslag till lag om ändring av lagen om utkomststöd och till lagar som har samband med den (RP 127/2022 rd), som överlämnades till riksdagen den 8 september 2022, föreslås ändringar i 11 § 3 mom. i lagen om utkomststöd. Ändringarna gäller således samma bestämmelse som i den aktuella propositionen, där 11 § 2 mom. i lagen om utkomststöd ändras. I regeringens proposition 127/2022 rd föreslås det dock att ändringarna ska träda i kraft först den 1 januari 2023, så den inverkar inte på denna proposition.

Avsikten är att samtidigt med denna proposition lämna en regeringsproposition om höjning av vissa förmånens belopp. Bland annat föreslås att 7 § barnbidragslagen ändras så att ensamförsörjartillägget till barnbidraget höjs. Det föreslås att höjningen träder i kraft den 1 januari 2023, så den inverkar inte på denna proposition.

9.2 Förhållande till budgetpropositionen

Propositionen hänför sig till den fjärde tilläggsbudgetpropositionen för 2022 och avses bli behandlad i samband med den.

10 Förhållande till grundlagen samt lagstiftningsordning

De föreslagna ändringarna anknyter till de grundläggande fri- och rättigheterna i 6 och 19 § i grundlagen. De nämnda bestämmelserna gäller jämlikhet och vars och ens rätt att få sin grundläggande försörjning tryggad.

Enligt 6 § 1 mom. i grundlagen är alla lika inför lagen. Denna allmänna jämlikhetsbestämmelse uttrycker huvudprincipen för jämlikhet och jämställdhet. Dessutom omfattar den ett förbud mot godtycke och ett krav på enahanda bemötande i likadana fall (RP 309/1993 rd, s. 46). Jämlikhetsbestämmelsen riktar sig också till lagstiftaren. Medborgare eller medborgargrupper kan inte godtyckligt genom lag ges en gynnsammare eller ogynnsammare ställning än andra. Jämlikhetsbestämmelsen förutsätter dock inte att alla medborgare ska bemötas likadant i alla avseenden, om inte de förhållanden som inverkar på ärendet är likadana. Jämlikhetssynpunkter har betydelse både när man beviljar medborgarna förmåner och rättigheter enligt lag och när man ålägger dem skyldigheter. Dessutom är det typiskt att lagstiftningen på grund av ett visst godtagbart samhälleligt intresse behandlar människor olika bl.a. för att främja faktisk jämlikhet (RP 309/1993 rd, s. 46/II).

Den allmänna jämlikhetsbestämmelsen kompletteras med ett förbud mot diskriminering i 6 § 2 mom. i grundlagen, enligt vilket ingen utan godtagbart skäl får särbehandlas på de särskiljande grunder som anges i bestämmelsen eller av någon annan orsak som gäller hans eller hennes person. Bestämmelsen utgör dock inget hinder för nödvändig positiv särbehandling för att

trygga den faktiska jämlikheten, det vill säga åtgärder som förbättrar ställningen och förhållandena för en viss grupp (RP 309/1993 rd). Enligt 6 § 3 mom. i grundlagen ska barn bemötas som jämlika individer och de ska ha rätt till medinflytande enligt sin utvecklingsnivå i frågor som gäller dem själva.

Enligt 19 § 1 mom. i grundlagen har alla som inte förmår skaffa sig den trygghet som behövs för ett människovärdigt liv rätt till oundgänglig försörjning och omsorg. Enligt den paragrafens 2 mom. ska var och en genom lag garanteras rätt att få sin grundläggande försörjning tryggad vid arbetslöshet, sjukdom, arbetsoförmåga och under ålderdomen samt vid barnafödelse och förlust av en försörjare. Enligt den paragrafens 3 mom. ska det allmänna också stödja familjerna och andra som svarar för omsorgen om barn så att de har möjligheter att trygga barnens välfärd och individuella uppväxt.

I denna proposition föreslås det att det barnbidrag som betalas för december 2022 höjs för att stödja barnfamiljer och kompensera för ökningen av kostnaderna för underhåll av barn. Det är fråga om en engångshöjning som beror på en exceptionell prisstegring till följd av det rådande ekonomiska läget. Alla som får barnbidrag har rätt till höjningen på lika villkor. Även barnfamiljer som får utkomststöd drar nytta av höjningen, eftersom höjningen är en prioriterad inkomst inom utkomststödet. Höjningen genomförs genom att barnbidraget för december 2022 betalas till det dubbla beloppet. Beloppet av höjningen motsvarar således det barnbidragsbelopp som föreskrivs i barnbidragslagen beroende på antalet barn som mottagaren har och eventuell ensam vårdnad om barnen.

Genom höjningen av barnbidraget förbättras den ekonomiska situationen för de barnfamiljer som befinner sig i det sämsta ekonomiska läget och som får utkomststöd. Höjningen av barnbidraget för december 2022 påverkar inte erhållandet av utkomststöd eller utkomststödet belopp. Genom de föreslagna ändringarna stöds familjernas möjligheter att trygga barnens välfärd och individuella uppväxt och främjas jämlikheten mellan barn i samhället.

Lagförslagen kan således behandlas i vanlig lagstiftningsordning.

Kläm

Med stöd av vad som anförts ovan föreläggs riksdagen följande lagförslag:

1.

Lag

om temporär ändring av 7 § i barnbidragslagen

I enlighet med riksdagens beslut
fogas temporärt till 7 § i barnbidragslagen (796/1992), sådan paragrafen lyder i lag 1218/2019,
ett nytt 5 mom. som följer:

7 §

Barnbidragets storlek

Barnbidraget betalas till det dubbla beloppet för december 2022.

Denna lag träder i kraft den _____ 20 och gäller till och med den 31 december 2022.

Denna lag tillämpas på barnbidrag som betalas för december 2022, även om bidraget skulle
betalas ut efter det att lagen har upphört att gälla.

2.

Lag

om temporär ändring av 11 § i lagen om utkomststöd

I enlighet med riksdagens beslut
ändras temporärt i lagen om utkomststöd (1412/1997) 11 § 2 mom. 8 punkten, sådan den lyder i lag 1172/2018, och
fogas temporärt till 11 § 2 mom., sådant det lyder i lagarna 49/2005, 1218/2005, 583/2007, 1107/2016 och 1172/2018, en ny 9 punkt som följer:

11 §

Inkomster som skall beaktas

Som inkomst beaktas dock inte

8) det läromaterialstillägg som betalas till studiepenningen enligt 11 § 7 mom. i lagen om studiestöd (65/1994),

9) barnbidrag enligt 7 § 5 mom. i barnbidragslagen (796/1992) till den del dess belopp överstiger beloppet av barnbidraget enligt 1—4 mom. i den paragrafen.

Denna lag träder i kraft den 20 och gäller till och med den 31 december 2022.

Denna lag tillämpas på utkomststöd som betalas för december 2022, även om stödet skulle betalas ut efter det att lagen har upphört att gälla.

Helsingfors den 20 oktober 2022

Statsminister

Sanna Marin

Social- och hälsovårdsminister Hanna Sarkkinen

1.

Lag

om temporär ändring av 7 § i barnbidragslagen

I enlighet med riksdagens beslut
fögas temporärt till 7 § i barnbidragslagen (796/1992), sådan paragrafen lyder i lag 1218/2019,
ett nytt 5 mom. som följer:

Gällande lydelse

Föreslagen lydelse

7 §

7 §

Barnbidragets storlek

Barnbidragets storlek

Barnbidraget betalas till det dubbla beloppet för december 2022.

*Denna lag träder i kraft den 20
och gäller till och med den 31 december 2022.*

*Denna lag tillämpas på barnbidrag som
skulle betalas ut för december 2022, även om
bidraget skulle betalas ut efter det att lagen
har upphört att gälla.*

2.

Lag

om temporär ändring av 11 § i lagen om utkomststöd

I enlighet med riksdagens beslut
ändras temporärt i lagen om utkomststöd (1412/1997) 11 § 2 mom. 8 punkten, sådan den lyder i lag 1172/2018, och
fogas temporärt till 11 § 2 mom., sådant det lyder i lagarna 49/2005, 1218/2005, 583/2007, 1107/2016 och 1172/2018, en ny 9 punkt som följer:

Gällande lydelse

Föreslagen lydelse

11 §

11 §

Inkomster som skall beaktas

Inkomster som skall beaktas

Som inkomst beaktas dock inte

Som inkomst beaktas dock inte

8) det läromaterialstillägg som betalas till studiepenningen enligt 11 § 7 mom. i lagen om studiestöd (65/1994).

8) det läromaterialstillägg som betalas till studiepenningen enligt 11 § 7 mom. i lagen om studiestöd (65/1994),

9) barnbidrag enligt 7 § 5 mom. i barnbidragslagen (796/1992) till den del dess belopp överstiger beloppet av barnbidraget enligt 1—4 mom. i den paragrafen.

Denna lag träder i kraft den 20
och gäller till och med den 31 december 2022.

Denna lag tillämpas på utkomststöd som betalas för december 2022, även om stödet skulle betalas ut efter det att lagen har upphört att gälla.